

circa res divinas, ex rationis inquisitione rectum iudicium habere pertinet ad sapientiam quæ est virtus intellectualis : sed rectum iudicium habere de eis secundum quamdam connaturalitatem ad ipsas pertinet ad sapientiam secundum quod donum est Spiritus sancti » sicut Dionysius dicit in secundo capite de divinis nominibus : « Quod Hierotheus est perfectus in divinis non solum discens, sed et patiens divina. » Videndus est etiam D. Thomas in III, dist. xxxv, quæst. II, art. I, ubi docet sapientiam importare eminentiam quamdam sufficientiam in cognoscendo, ut etiam in se ipso quis certitudinem habeat de magnis, et mirabilibus, quæ aliis ignota sunt, et possit de omnibus, judicare, possit etiam et alios ordinare per dictam eminentiam.

VII. Hæc est descriptio sapientiæ loquendo in generali, et in communi. Subdit autem distinguendo : « Quod hæc sufficientia in quibusdam est per studium, et doctrinam adjuncta vivacitati intellectus, et talis sapientia a philosopho ponitur virtus in sexto ethicorum. Sed in quibusdam talis sufficientia accedit per quamdam affinitatem ad divina, sicut dicit Dionysius quod Hierotheus patiendo divina, didicit divina. » Rursus vero distinguens sapientiam a fide in solutione ad primum dicit : « Quod fides est cognitio simplex articulorum, quæ sunt principia totius christianæ sapientiæ : procedit autem sapientiæ donum ad quamdam deiformem contemplationem, et quodammodo explicitam articulorum, quæ fides sub quodam modo involuto tenet secundum humanum modum. Et ideo sapientia est donum, fides autem virtus. »

VIII. Quapropter ratio formalis sapientiæ est procedere ex causis, et rationibus divinis (quæ sunt cau-

sæ altissimæ) ad indagandas veritates sive divinas, sive creatas : *Spiritualis enim omnia judicat*, capite primo ad Corinthios secundo ; sed tamen istæ causæ divinæ, et altissimæ per quas procedit sapientia ad reddendam rationem non sunt notæ quasi quidditative per sapientiæ donum, sed quasi affective, et mystice ex connaturalitate quadam, et unione, seu experientia interiori divinorum. Et ratio hujus est, quia donum sapientiæ debet esse simile sapientiæ, quæ est virtus (sicut et alia dona proportionantur virtutibus sibi correspondentibus) quantum ad hoc quod debet procedere circa veritates quas attingit ex causis supremis, et altissimis, sicut ipsa sapientia, quæ est virtus ; in hoc enim convenire debent sapientia donum, et sapientia virtus ; utraque enim designat habitum intellectivum et inter intellectivos summum, seu supremum in genere scientifico, ita quod non sit quælibet scientia, sed suprema. Non esset autem suprema scientia, si non haberet eminentiam respectu aliarum scientiarum. Cum autem proprium scientiæ sit rerum causas cognoscere, illa erit suprema inter scientias, et eminentiam habebit, quæ considerat res per supremas, et eminentes causas, et hæc debet esse sapientia tam quæ est virtus, quam quæ est donum.

IX. Differentia ergo sapientiæ doni, et sapientiæ virtutis, debet esse in modo cognoscendi istas supremas causas, et per eas attingendi suas veritates, quas cognoscit. Et sic sapientia donum est quæ modo affectivo, et mystico attingit divina, quæ sunt causæ supremæ ; hoc enim est proprie attingere ex dono Dei, quia licet omnes habitus, et virtutes supernaturales dona Dei sint, tamen aliud est dono attingere aliquod objectum, aliud ex dono,

quasi ipsa etiam donatio Dei, qua nobis se donat, pertineat ad rationem attingendi objectum. Nobis autem donat se Deus per Spiritum suum, et voluntatem, quatenus apponit erga nos cor suum, si quidem primum quod in aliqua donatione attenditur est quod ipse donans apponat cor suum, et seipsum, seu voluntatem suam alteri donet, eique corde jungatur, seu spiritu, et affectu, juxta illud quod dixit David I Paralip. XII : *Si pacifice venistis ad me, cor meum jungatur vobis*. Cum ergo donum sapientiæ non quælibet sapientia sit, sed spiritus sapientiæ, id est, ex affectu, et spiritu, et donatione ipsa qua experimur in nobis, quæ sit voluntas Dei bona, et bene placens, et perfecte judicans de ipsis rebus divinis, oportet quod ratio formalis qua donum sapientiæ attingit causam altissimam, id est, causam divinam sit ipsa notitia, quæ habetur experimentaliter de Deo, quatenus unitur nobis, et invisceratur, et donat se ipsum nobis : hoc enim est ex spiritu scire, et non solum ex lumine, aut discursu monstrante quidditatem, sed ex affectu experiente unionem.

X. Dices : Affectus iste, et spiritus est in voluntate, cognitio autem sapientiæ in intellectu ; ex voluntate autem non redditur intellectus magis illuminatus, neque crescit lumen in ipso ; ergo neque potest crescere judicium, aut sapientia ex tali dono pertinente ad affectum. Confirmatur, quia ista experientia, et unio affectiva est aliquid naturaliter consecutum ad actum amoris in voluntate ; ergo non est aliquid supernaturaliter additum ad virtutem charitatis ; ergo donum sapientiæ ex hac parte non est aliquid supernaturale præter virtutem charitatis.

Respondetur quod pater Suarez ubi supra numero XVII sentit, quod

amor transfert amatum in amantem per singularem unionem, et inde facile oritur judicium per quamdam connaturalitatem ad illud, sicut dixit Augustinus VIII de Trinitate, cap. IX : « Quod quanto flagrantius Deum diligimus ; tanto certius, sereniusque videmus. » Nam qui amat, magis attendit, et considerat ea quæ amat, et facilius illi placent. Quod confirmant verba Christi Joan. VII : *Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognosceat de doctrina, utrum a Deo sit*. Cæterum hæc sola ratio non sufficit ad explicandam propriam, et formalem rationem sapientiæ doni. Nam si solum supponit amorem divinum, et unionem, et connaturalitatem illam affectivam ad hoc ut magis attendat, et consideret ea quæ amat, et facilius illi placeant, hoc solum pertinebit ad quoddam genus causæ efficientis, seu applicantis, quatenus voluntas ex amore facit magis attendere, et considerare, quod utique facit voluntas non majus lumen præbendo, aut augendo in intellectu, sed magis applicando, ut cum majori attentione, et consideratione procedat intra idem lumen, et speciem cognitionis, non illam mutando ; sicut cum voluntas applicat visum, aut auditum, ut magis attendat, non perfectiorem virtutem ei dat, aut acutiorem visum, sed magis applicat ad videndum. Si ergo hoc solum facit amor in dono sapientiæ, quod applicat ad considerandum attentius, restat explicare quod lumen, et quæ ratio formalis sit ex parte intellectus diversa specie a fide, et virtute, seu habitu sapientiæ, quæ non est donum, quam applicat amor ad judicandum per sapientiam. Et hoc est quod inquiremus.

XI. Quare dicendum est, quod amor, et affectus potest duplicem considerationem habere. Primo, ut applicat se, et alias potentias ad ope-

randum, et sic solum se habet effective, et executive in ordine ad illas operationes, scilicet per modum applicantis ad agendum : secundo, ut applicat sibi objectum, et illud unit, et inviscerat sibi per quamdam fruitionem, et quasi connaturalitatem, et proportionem cum tali objecto, et quasi experitur illud experientia affectiva, juxta illud Psalm. xxxiii : *Gustate, et videte*. Et sic affectus transit in conditionem objecti, quatenus ex tali experientia affectiva redditur objectum magis conforme, et proportionatum, et unitum personæ, eique magis conveniens, et sic fertur intellectus in illud, ut expertum, et contractum sibi, et hoc modo non se habet amor ut præcise movens in genere causæ objectivæ, quatenus per tale experimentum diversimode proportionatur, et conveniens redditur objectum.

XII. Quod si dicas : Nam affectus, et amor non potest plus experiri, et tangere in objecto, quam de ipso demonstrat, et manifestat cognitio : ergo ante illam unionem amoris, et intimam experientiam affectivam jam supponitur cognitum objectum experiendum, et amandum. Quid ergo est illa cognitio, sapientiane, an fides, vel quid aliud ? Si sapientia, jam antecedit amorem, non in ejus gustu, et experientia fundatur : si fides ; ergo nihil amplius cognoscit sapientia quam fides ; totum enim quod nos ponimus attingi, et experiri per affectum, jam præcedit in cognitione per fidem : si est aliud præter fidem, et sapientiam, quid est ?

XIII. Respondetur, quod amor, et affectus licet ex parte rei amatæ non possit aliud experiri, et attingere, quam quod sibi proponitur, quia non potest ferri in incognitum, et non propositum, tamen ex parte modi attingendi potest plus, et melio-

modo experiri, et uniri objecto, quam per intellectum sibi proponatur, quia stat bene quod per intellectum sibi proponatur obscure, et involute, et ex hac parte imperfecte, et tamen voluntas feratur in ipsum objectum immediate, et in se ; sicut facit charitas, etiamsi per fidem sibi proponatur Deus obscure ; imo voluntas aliquando solet tanto ardentius desiderare rem in se ipsa videre, et frui, quanto sibi per velamina occultatur, quia licet non proponatur sibi res ut est in se, seu sub testimonio extrinseco, tamen hoc in illo velamine proponitur, quod plus latet de re, quam cognoscatur, et manifestetur ; et illud plus quod latet, plus etiam desiderat voluntas, illique unitur affectus, quod nescit proponere intellectus.

XIV. Et hac ratione D. Thomas supra quæst. lxxvi, artic. vi, et 2-2, quæst. xxiii, art. vi, ostendit charitatem esse excellentiorem fide, quia fides sua obscuritate attingit Deum secundum quamdam distantiam ab ipso, quatenus fides est de non visis, charitas autem attingit Deum immediate in se, intime se uniens ei quod occultatur in fide. Et sic licet fides regulet amorem, et unionem ad Deum, quatenus objectum proponit, tamen ex ista unionem qua tangitur ab affectu Deus immediate, eique unitur, movetur intellectus sicut a quadam experientia affectiva ad judicandum altiori modo de divinis, quam illa obscuritas fidei patiat, quia penetrat, et cognoscit plus latere in rebus fidei, quam fides manifestet, quia plus ibi amat, et plus gustat in affectu, et ex illo plus quod cognoscit judicat altius de ipsis rebus divinis, innitens affectui experimentalis priusquam nudo testimonio credentis cum instinctu Spiritus sancti sic altiori modo certificantis, et moventis intellectum.

XV. Quare ad argumentum, quod

dicat voluntatem, seu affectum non addere majus lumen intellectui, manet responsum ex dictis, quod voluntas formaliter non illuminat intellectum, sed tamen potest causaliter majus lumen præbere, seu perficere, quatenus reddit objectum magis unitum sibi per amorem, et immediatius in se attactum, et gustatum, et sic repræsentatur de novo intellectui cum diversa convenientia, et proportionem ad affectum, quo quasi experimentaliter sentitur, et inde fit intelligentia, quod illud quod sic sentitur in affectu est altius, et excellentius omni consideratione fidei, vel alterius veritatis cognoscitivæ, et sic procedit ad judicandum de rebus istis et veritatibus divinis juxta quod de illis cognoscit secundum illud experimentum affectivum, quo altius sentit de Deo, quam ex quolibet studio humano. Talis ergo experientia de divinis per unionem, et affectum diverso modo reddit objectum cognoscibile, quam ex alio lumine, aut ex testimonio fidei, et hoc modo sumitur causaliter ex affectu sic uniente diversitas formalis objecti, scilicet ut uniti, et experti.

XVI. Ad confirmationem respondetur, quod licet ex amore resultet ille gustus, et fruitio, et invisceratio ad Deum naturaliter, id est, necessario, non tamen naturaliter, id est, per modum naturalis ordinis, cum supernaturalis fruitio, et gustus sit, utpote consecutus ex amore supernaturali, et regulatus cognitione supernaturali fidei in via, visionis in patria. Unde non repugnat super hoc fundari cognitionem doni supernaturalis, cum ex Spiritu, seu spirituali illa unione experimentum supernaturale de Deo sumatur, atque adeo mystica, seu affectiva sapientia, quæ ex tali spirituali unione sumitur.

XVII. Ex his colligitur distinctio

quantum ad rationem formalem doni sapientiæ a fide, et a reliquis donis. Nam a virtutibus intellectualibus acquisitis, distinctio est manifesta, quia donum sapientiæ procedit ex motione, et instinctu supernaturali Spiritus sancti, et consequenter ex ratione formali supernaturali, et ex connaturalitate quadam, et experientia affectiva divinorum; virtus autem sapientiæ ex naturali discursu, et studio.

XVIII. Distinctio ergo doni sapientiæ a fide a posteriori bene colligitur, quia contingit ista duo separari, si quidem fides invenitur in peccatore sine gratia, donum autem sapientiæ non nisi in justo, quia ut dicitur Sapientiæ 1: *In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis.* Invenitur etiam donum sapientiæ in beatis, quia de sapientia dicitur Ecclesiastici xxiv: *In plenitudine sanctorum detentio mea,* et tamen ibi non est fides.

XIX. A priori autem sumitur ista distinctio ex diversa ratione formali, quia fides habet simplicem assensum per modum credendi assentiens auctoritati, et testimonio dicentis, sine hoc quod inquirat, neque intelligat rem quam credit per causas: sapientia vero intelligit rem per causas, et judicat resolvendo, et analytice procedendo; est enim sapientia summa, seu suprema scientia, et ideo habet scire rem per causas, easque altissimas, et donum sapientiæ habet cognitionem istarum causarum non per quidditatem ipsarum, sed per experimentalem quamdam unionem, et affectivam, juxta quod dicit Christus Dominus, Joan. vii: *Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscet de doctrina utrum ex Deo sit:* et Ecclesiastici 1 dicitur: *Dilectio Dei, honorabilis sapientia. Quibus autem apparuerit in visu, diligunt*

eam in visione, et in agnitione magnalium suorum. Quare donum sapientiæ dilectionem Dei supponit, et in ea fundatur, quia est mystica, et affectiva scientia divinorum, et consequenter supponit fidem, quæ antecedit, et regulat dilectionem, et in patria supponit visionem beatam, a qua oritur dilectio, et fruitio. Ergo ex propria, et intrinseca ratione sua donum sapientiæ, hoc ipso quod est cognitio mystica, et affectiva, præsupponit fidem, et distinguitur ab illa.

XX. Et hinc facile intelliguntur verba D. Thomæ 2-2, quæst. XLV, artic. I ad secundum, ubi inquit: « Quod sapientiæ donum differt, a fide, quia fides assentit veritati secundum seipsam, sed iudicium quod est secundum veritatem divinam, pertinet ad donum sapientiæ. Et ideo donum sapientiæ præsupponit fidem, quia unusquisque bene iudicat quæ cognoscit, ut dicitur primo ethicorum. » In quibus verbis mirum est quantum exaggerat pater Suarez obscuritatem, et difficultatem in illo capite XVIII, libro II, n. II et sequentibus, eo quod non apparet differentia inter assentiri veritati divinæ, et iudicare secundum veritatem divinam, supponendo quod videtur negasse Cajetanus super illum locum ex secunda secundæ et Suarez multis ibidem impugnat. Si autem iudicium est assensus, non apparet quare ratione distinguat S. Thomas fidem a sapientia, quia fides assentit veritati divinæ secundum seipsam, sapientia autem habet iudicium secundum veritatem divinam, hoc enim omnino est idem, assentiri enim veritati divinæ est assentiri secundum veritatem divinam, et propter ipsam; assentiri autem, et iudicare idem sunt, et tam late patet iudicare, quam assentiri, sicut enim datur assensus evidens et in-

evidens, certum et incertum, ita et iudicium. Quidquid ergo facit fides assentiendo, facit sapientia iudicando. Ex parte enim rei cognitæ utraque agit de eisdem veritatibus: ex parte autem modi cognoscendi, seu rationis formalis, non apparet in quo differant assentiri, et iudicare secundum veritatem.

XXI. Sed respondetur juxta doctrinam articulo præcedenti traditam quod hoc est iudicare potest sumi dupliciter. Uno modo ratione simplicis assensus, quemadmodum de primis principiis iudicamus, et assentimur illis ex terminorum evidentia, et fide assentimur, et iudicamus rem ita esse, non inquirendo per causas, sed testimonio, et auctoritati dicentis assentiendo: alio modo datur iudicium per modum resolutionis, quod est iudicium analyticum, id est, resolutorium, et scientificum, quando non solum homo assentit, et iudicat veritatem, sed etiam reddit rationem de eo quod iudicat, et discernit, ac defendit illud, et sic non solum cognoscit rem, sed fundamentum, et causam propter quam sic cognoscit. Et hoc proprie est scire, et quando per eminentes, et supremas causas iudicat, est sapere, et non solum scire. Itaque iudicium aliud est scientificum et resolutorium, aliud non scientificum et simplex. Ad fidem ergo pertinet assensus simplex sine discussione, et inquisitione causarum, et hoc vocat D. Thomas assensum secundum se, ad sapientiam vero pertinet iudicium scientificum, et resolutorium, et hoc vocatur iudicium absolute. Nec aliud mysterium continent verba D. Thomæ, nec tanta exaggeratione obscuritatis, et difficultatis indigent, sicut facit pater Suarez.

XXII. Et hoc ipsa verba D. Thomæ insinuant. Dixerat enim in corpore articuli: « Quod ad sapientem

pertinet considerare causam altissimam, per quam certissime de aliis judicatur, et secundum quam de aliis ordinari oportet. » Ubi ly secundum quam, et per quam, significant rationem propter quam, et resolutorium judicium quod fit de aliqua re per suas causas, et secundum illas. Cum ergo postea solutione ad secundum dicit: « Quod judicium secundum veritatem divinam pertinet ad donum sapientiæ, » loquitur de judicio resolutorio, quo secundum veritatem divinam tamquam secundum causam, et per causam judicatur, de hac enim locutus fuerat in corpore articuli. Hoc autem judicium non habet fides, quia qui credit, solum attendit ad auctoritatem, et testimonium dicentis, non ad causas per quas illa veritas fundatur, aut subsistit. Quare sicut non est insolitum, nec obscurum, aut difficile, duos assensus, seu judicia distinguere, alterum scientificum, et resolutorium, alterum non scientificum, sed simplex; ita non debet difficile reputari in D. Thoma quod unum assensum, seu judicium dederit fidei, scilicet simplex, aliud dono sapientiæ, scilicet scientificum.

XXIII. Nec est facienda vis in eo quod ad fidem dicit pertinere, quod assentit veritati divinæ secundum seipsam, ad donum vero sapientiæ judicium secundum divinam veritatem, quasi aliud sit assensus, aliud judicium. Non est in hoc difficultas; sed esto sit idem assensus, et judicium generaliter loquendo, tamen differentia stat in hoc, quod assensus fidei est simplex non scientificus, et sapientiæ judicium est resolutorium, et scientificum. Et hæc duo judicia, et assensus valde differunt. Hoc autem significavit compendio D. Thomas dicens, quod fides assentit veritati secundum seipsam, judicium vero secundum veritatem

divinam est doni sapientiæ. Nam assentiri veritati secundum seipsam est immediate, et simplici modo assentiri; assentiri autem alicui veritati secundum aliam, est quasi ex causa procedere ad judicium, præsertim cum paulo ante in corpore articuli id expressisset D. Thomas dicens: « Quod pertinet ad sapientem per causam judicare, et secundum illam de aliis ordinare. » Quod si tandem hoc volumus expressius in D. Thoma videre, legatur in III, dist. xxxv, quæst. I, articulo primo ad primum, ubi inquit: « Quod fides est cognitio simplex articulorum, quæ sunt principia totius christianæ sapientiæ. Procedit enim sapientiæ donum secundum deiformem contemplationem, et quodammodo explicitam articulorum, quæ fides sub quodammodo involuto tenet secundum humanum modum. » Sic S. Thomas. Distingueret ergo Suarez in fide judicium, seu assensum simplicem, sicut est assensus principiorum, ab assensu, seu judicio scientifico in dono sapientiæ, quod quasi explicat, et evoluit ipsa principia, ac defendit, et sic cessaret ejus exaggeratio.

XXIV. De distinctione vero sapientiæ a dono intellectus et consilii patet. A dono intellectus, quia non procedit resolutive, sicut nec fides, nec tradendo causas, sed simplicem terminorum notitiam, et penetrationem modo affectivo, et mystico, ut explicatum est, a dono consilii, quia hoc procedit circa agibilia regulando ea, non contemplando divina, et per altissimas causas, sicut procedit sapientia.

XXV. A dono denique scientiæ distinguitur, quia hoc etsi resolutive procedat sed per causas creatas, et inferiores, non per altissimas ut docet S. Thomas 2-2, quæst. ix, articulo II, et quæst. xlv, articulo II ad tertium, et in III, dist. xxxv, quæst.

I, articulo III. Sed tamen cum donum scientiæ sit scientia sanctorum, et solum conveniat his, qui existunt in gratia, et ex unione ad Deum per charitatem procedat, difficile videtur quod sapientia sit per altissimas causas, quia isti unioni ad Deum innititur, scientia vero non, cum eidem unioni innitatur.

XXVI. Sed respondetur quod fides etsi primario cognoscat Deum, tamen secundario etiam multa creata cognoscit, et unum potest esse ratio, et causa alterius, et ipsamet fides, ejusque exercitium aliquid temporale, et creatum est. Ex fide autem nascitur amor, et unio ad Deum primario, et per se, et secundario amor ad proximum, et ad res creatas, quatenus aliquid sunt Dei. Unde fit quod homo unitus Deo per amorem fiat bene mobilis a Spiritu sancto, tum ad intelligendum, et judicandum de divinis; tum ad judicandum de creatis. Et de divinis judicat secundum affectum et unionem, et quasi experimentum ad ipsa intra se, de creatis autem judicat per experimentum etiam quod habet de illis, vel in ipso affectu ordinante charitatem, et amorem creaturarum ad Deum, vel in ipso actu fidei, et virtutum, vel in ipso modo tendendi ad Deum per viam remotionis creaturarum, quod fieri non potest sine discretionem inter creaturas et Deum, atque a Deo cum sufficienti ratione, ut de creaturis judicet, et per rationes creatas de Deo, utrumque enim attingit per rationes creatas.

XXVII. Sufficiens ergo in ipsa unione gratiæ, et charitatis ad Deum fundatur duplex via procedendi ad intelligendum, et judicandum de divinis; tum per causam ipsam primam, cui primo et per se charitas unitur; tum per causas humanas, et creatas, quibus unitur secundario, et per quas etiam inducitur ad intel-

ligendum primam. Et primo modo fundatur scientia summa, quæ est sapientia: secundo modo fundatur ordinaria, et inferior, quæ est scientia. Utraque autem supponit unionem hominis cum Deo per affectum charitatis, et cum proximo, seu creaturis, secundario per eandem charitatem, et ex primo movetur a Spiritu sancto ad intelligendum, et judicandum de divinis, ex secundo ad judicandum ex causis creatis. Et in Scriptura frequenter redduntur causales, et rationes eorum quæ dicuntur, quod maxime pertinet ad sapientiam, et scientiam; aliquando quidem tangendo causas inferiores, aliquando supremas, verbi gratia, cum Joan. IX Apostoli interrogaverunt Christum Dominum de causa cæcitatis in cæco nato, et voluerunt id scire quantum ad causam creatam, et inferiorem, videlicet ex parte peccatorum, quæ sunt causa talium pœnalitatum: *Rabbi quis peccavit hic aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur?* Dominus autem respondit per sapientiam reddendo causam illius cæcitatis ex parte causæ supremæ, scilicet gloriæ divinæ: *Neque hic peccavit, neque parentes ejus, sed ut manifestentur opera Dei.* Sic et propheta judicabat per donum sapientiæ de mirabilibus Dei cum dicebat Psalm. LXX: *Quoniam non cognovi litteraturam introibo in potentias Domini, Domine memorabor justitiæ tuæ solius. Deus docuisti me a juventute mea, et usque nunc pronuntiabo omnia mirabilia tua.* Ecce enim sine litteratura humani studii ingreditur anima in potentias Domini, et solum justitiæ ejus recordatur, ut docetur a Deo a juventute, utique: *Quia unctio docet nos de omnibus.* Et sic ex potentiis Domini, et ratione justitiæ ejus, (quæ sunt causæ supremæ, et altissimæ) reddit rationem, et causam mirabilium Dei, quæ pronuntiat, quod

utique ad sapientiam pertinet. Et rursum per donum scientiæ idem propheta causam perditionis aliorum reddit ex causis proximis suorum peccatorum, Psalm. LXXII : *Quomodo, inquit, facti sunt in desolationem? Subito defecerunt, perierunt propter iniquitatem suam.* Et sic passim plura inveniuntur exempla in Scriptura tam doni sapientiæ, quam scientiæ in causis reddendis diversarum veritatum. Et qui diversas causales in Scriptura penetraret, multum in donis sapientiæ, et scientiæ proficeret.

XXVIII. Denique a dono consilii differre donum sapientiæ, quia etsi sapientia sit directiva agendorum in quantum agenda regulantur per regulas æternas, quas contemplatur sapientia, ut docet S. Thomas 2-2, quæst. XLV, articulo v, tamen requiritur præter hoc donum consilii correspondens prudentiæ, qua diriguntur virtutes morales, quia sicut prudentia virtus distinguitur a sapientiæ virtute in hoc quod prudentia juxta regulas humanas dirigit ea quæ agenda sunt in particulari hic et nunc, sapientia vero non est immediate regulativa actionum, sed contemplativa, et cognoscitiva superiorum causarum, ex quibus dependet illarum regularum, et actionum cognitio in sua quidditate, et natura, et disputat ac defendit universalialia principia, a quibus dependent tales regulæ: ita donum consilii, et donum sapientiæ se habent, quod a dono consilii dirigimur immediate in agendis quasi a divino Spiritu acti ut bene, et recte eligamus, et medium accipiamus etiam in rebus valde dubiis, sicut dicitur I Macchab. IV : *Quod incidit illis bonum consilium*; a sapientia autem non dirigimur immediate in agendis, sed contemplamur divina non solum in se, sed ut sunt eminentior regula agendorum, non imme-

diata; agibilia enim nostra immediate per regulas humanas diriguntur: de quo amplius infra dicemus.

XXIX. Sed objicies: Nam impossibile est quod donum sapientiæ in quo quis exercetur per multum tempus ad unum actum peccati mortalis, omnino extinguatur, et cesset; ergo remanere potest etiam in non habente charitatem: ergo non potest esse quod formalis ejus ratio sit cognitio affectiva fundata in unionem charitatis, si quidem remanere potest cessante charitate. Antecedens probatur, quia sapientiæ donum exercetur mediantibus aliquibus speciebus repræsentantibus objecta secundum ordinationem illius luminis, quod sapientiam vocamus; sed istæ species, earumque repræsentatio, et ordinatio non aboletur per peccatum mortale, quia hoc solum est mortalis aversio voluntatis, non specierum intellectus destructio: ergo manent species ordinatæ sicut antea, et consequenter sapientia, quæ erat antea.

XXX. Confirmatur, quia etiam post peccatum mortale videmus quod aliquis elicit actus sapientiæ, quos antea eliciebat, et eodem modo intelligit, ac discurrit, seu judicat circa divina sicut antea; ergo sapientiæ donum manet in peccatore sicut ante. Quod si dicatur cum D. Thomas 2-2, quæst. VIII, articulo v, quod non quælibet illustratio mentis constituit donum sapientiæ, sed illa quæ facit rectam æstimationem de ultimo fine, et hæc solum invenitur in habente gratiam contra est, quia ista recta æstimatio, vel est recta æstimatio speculativa, qualis habetur de quidditate, et ratione ultimi finis, vel est recta æstimatio practica, qua quis dirigit seipsum in directione cordis ad ultimum finem. Prima æstimatio etiam remanet in peccatore, potest enim etiam pecca-